

اسراف و تبذیر

یا تجمل پرستی

یابنی آدم خذوا زینکم عند کل مسجد و کلوا
واشربوا ولا ترفوا انه لایحب المرفین .

ای فرزندان آدم به هنگام رفتن به مسجد زینت خود را با خود بردارید (باهترین وضع از نظافت و لباس به مسجد بروید) و بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید خداوند مسرفان را دوست نمی‌دارد

قل من حرم زینت الله التي اخرج لعباده والطيبات
من الریق قل هی للذین امنوا فی الحیوة الدنیا خالصة
یوم القیامة كذلك فصل الایات لعلهم یعلمون .

بگو چه کسی زینت‌های الهی را که برای بندگان خود آفرید، و روزی‌های با کرم را حرام کرده است، بگو این زینت‌ها این جهان از آن کسانی است که ایمان آورده‌اند (هر چند در این جهان دیگران نیز با آنان مشارکت دارند) ولی در روز رستاخیز مخصوص مؤمنان خواهد بود آیات خود را برای کسانی که آگاهند شرح می‌دهیم .

توزیع ظالیانه مواد غذایی

در حالی که در جهان سوم فقر و گرسنگی پدید می‌آید ، و مرگ تدریجی نیز از مردم میان‌رشته‌ای می‌نماید و انبوهی از مردم آریاف و آسیا حتی امریکای لاتین با این سؤاله

تلخ و ناگوار دست به گریبان است، ملت‌های مغرب‌زمن خصوصاً کشورهای جهان‌تولر و بنماگر، غرق لغت و تجمل پرستی و اسراف می‌باشند .
مردم جهان عملاً به دو گروه متمایز تقسیم شده‌اند .
گروهی غرق در نعمت و رفاه که همه‌گی هم‌چیز را دارد ، گروهی فقیر و مستمند ، محروم و غلب مانده که حتی قوت لایموت و به اصطلاح بخور و نمیرم برای آنان نیست
فقر و گرسنگی یک عارضه غیر طبیعی است ، اگر ثروت جهان به صورت عادلانه میان افراد بشر تقسیم گردد ، یک گرسنه هم پیدا نمی‌شود ، طبق نظر کارشناسان بین‌المللی بشر با وسایل کنونی می‌تواند نیاز ۱۷ میلیارد انسان را از صحرای و دریا ، فراهم سازد ، آنچه درد که در تکنولوژی پیشرفت کند و وسایل تولید ، قوی‌تر و نیرومندتر شود . امامت‌ها نه هزینه های کم‌تر شکن تیفات نظامی ، حرص و آرزو مابه داران بزرگ تجمل و اسراف گری ملت های مغرب زمین ، و سیاست‌های غلط استعماری به منظور اسارت ملت‌ها ، سبب شده است که دوسوم ملت جهان (دو میلیارد) در سطح پائین تر زندگی کنند که از نفع دستی مطلق شروع گشته و ناتوانگسستی و ناسامانی زندگی منتهی می‌گردد .

برای آگاهی از این افراط و تفریط به آمار زیر که سمبوزیم تغذیه در شیراز آن را منتشر کرده توجه فرمائید .

مجموع پروتئین حاصل از فرآورده‌های گوشتی و لبنیات و تخم مرغ در دنیا بیش از (۱۰۷۳۳۰۰۰ تن در روز است در صورتی که پروتئین مورد نیاز جمعیت کنونی بیش از ۱۰۴۳۹۰۰۰ تن است بنابراین تولید کنونی حدود ۳۰۰ هزار تن در روز بیش از میزان احتیاج است با این حال می‌شودیم دو سوم مردم دنیا گرسنه‌اند و میلیون‌ها نفر از گرسنگی مرده و میلیون‌ها نفر در آستانه مرگند ! می‌پرسید چرا؟ پاسخ این سؤال روشن است :

توزیع ناعادلانه مواد غذایی در جهان ، مقدار پروتئین حیوانی مورد مصرف به فرد ۸۳ گرم و در کشورهای توسعه یافته ۱۰۰ گرم در روز باشد دوسوم جمعیت جهان از گرسنگی رنج خواهد برد در حالی که یک سوم دیگر به علت مصرف زیاد پروتئین و غذاهای غیر متعادل ، به بیماری‌های مختلف دچار می‌گردند (۱)

این آمار می‌تواند پایه اسراف و شکم خوارگی در غرب و فقر و بدبختی و گرسنگی را در کشورهای توسعه نیافته به روشنی ترسیم کند ، و در ضمن مشت نویسنده‌گان اعلامیه حقوق بشر و سازندگان شعارهای زیبا مائو خالی را (همین پروتئین خورهای ۸۳ گرمی) بازمی‌کند آیا با این وضع باز می‌توان به این اعلامیه‌ها و سازمان‌ها و شوراهای اعتماد کرد ؟
آمار دیگر نشان می‌دهد که مجموع غذایی که امریکاییان مصرف می‌کنند برای تغذیه

اسراف و تبذیر

یک میلیارد و نیم چینی کالی است .

در این باره آمار زیر توجه فرمائید .

هر کودکی که در یکی از کشورهای پیشرفته متولد می شود چند برابر کودکان هندی و فیلیپینی غذا مصرف می کند . «جان مایر» کارشناس تغذیه دانشگاه هاروارد خاطر نشان میکند که همان مقادیر مواد غذایی که ۲۱۵ میلیون نفر آمریکائی تغذیه می کنند برای تغذیه یک میلیارد و نیم تهرانی در میزان متوسط غذائی بهرگز کارانه چینی کالی است (۱)
دنیای دور چهره نما که هر لحظه ای سازی می رسد روزی دم از کزگر و مادر و کودک و حقوق بشر می زند ولی هرگز به انسان به اندازه سگ احترام قائل نیست . اگر باور نمی کنید آمار زیر را مطالعه کنید .

در میان مرغه فرانسوی ، یک خانواده سگ نگاه می دارد ، خوراکی های ویژه ای که به طور کلی برای این حیوانات اهلی تهیه شده است . به سال ۱۹۶۱ بر ۱۲ میلیون قوطی بالغ بود در حالی که این رقم به سال ۱۹۷۰ به ۲۸۰ میلیون قوطی رسیده است .

روی هم رفته این حیوانات ۱۲ میلیون تن خوراک مصرف می کنند و این میزان است که برای تغذیه ۱۲ میلیون کودک آسیائی کافی است . این غذاها دارای پروتئین فراوان هستند و ویژه آنها که برای گربه ها تهیه میشود . (۲)

حمايت از حیوانات ، اصل انسانی و اسلامی است ، ولی آیا روا است که ما تنها یک اصل را بگیریم ، و تماشاگر صحنه های گرسنگی در جهان انسانها باشیم .

اکنون که با صحنه های تأسف بار آشناسیم کمی به تعالیم اسلام درباره اقتصاد در زندگی ، و اعتدال در انفاق و جلوگیری از اسراف گوش فرمائیم .

اعتدال و میانه روی در غذا و خوراک ، در لباس و پوشاک ، در تفریح و ورزش ، در عفاف و مهر به افراد ، در خدمت به جامعه و مردم ، در جامعدهای روحی و تناسلی ، در کوشش های علمی و فکری ، و در کلیه شئون زندگی فردی و اجتماعی ، مورد ستایش و تشویق اسلامی بوده و هر نوع انحراف از خط میانه ، هر چند از نظر کمیت کوچک باشد ، مورد نکوهش قرآن و اسلام میباشد .

قرآن در طرح و تبیین این نوع انحراف از واژه «اسراف» و «تبذیر» کمک می گیرد

۱- دشمنان بشرص ۱۱۳

۲- مجله مکتب اسلام شماره ۸ سال ۱۵

اسراف و تبذیر

و تنها واژه «سرف» به صورت مفرد و جمع ، ۱۵ بار در قرآن وارد شده است و در آیه مورد بحث فرموده است : ان لا یحب المسرفین : او اسراف گران را دوست نمی دارد . و این نکوهش به اندازه ای تکان دهنده است که نکوهش فرعون ، بطاقر این است که او نیز از مسرفان و متجاوزان از حد اعتدال بوده است چنانکه می فرماید : **وان فرعون علا فی الارض و انه لمن المسرفین** : (سوره یونس آیه ۱۸۳) فرعون فرد برتری طلب است و او از مسرفان میباشد .

بنابر این هیچ کدام از الفاظ «تجمل پرستی» و «گشادبازی» و «شکم خوارگی» نمیتواند در تفهیم این معنی وسیع ، جانشین واژه «اسراف» گردد .
کلمه قرآن برای نکوهش از «اسراف» از کلمه «تبذیر» که به معنی «خشش مال به صورت بیهوده است» - استفاده میکند و می فرماید :

« ولا تبذیرا ان المبذیرین کانوا اخوان الشیاطین »

و کان الشیطان لربه کفورا (اسراء آیه ۳۷)

اسراف مکن ، اسراف گران ، برادران شیطان ما هستند ، شیطان نیز (به خاطر خود خواهی خارج از حد) ، به پروردگار خود کفر ورزید .

چه نکوهشی بالاتر از این که اسراف گران ، برادران شیاطین معرفی شده اند ، و علت کفر شیطان ، به خاطر تجاوز از حد او بوده است که نوعی اسراف به شمار می رود .

توجه به جوانب و اطراف

یکی از ویژگی های قرآن ، توجه عمیق به جوانب و اطراف قضیه است ، توجه به کلیات و احوال از توجه به جزئیات و جنبه های استثنائی باز نمیدارد . و این خود یکی از نقاط برجسته قرآن است .

مثلا آنجا که پیرامون دوستی های دنیوی سخن می گوید ، و می رساند دوستان این جهان ، در سرای دیگر دوستان یکدیگرند ، فوراً ، بهرگز کاران و افراد با ایمان را استثنا میکند اینک دو نمونه از مورد بحث :

الاحیاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین (زخرف آیه ۶۷)

دوستان در روز رستاخیز برخی دشمن برخی دیگر است مگر اهل حق گاران .

آنجا که درباره دوشریک دنیوی سخن می گوید ، و این که پیوسته برخی به برخی دیگر تعدی می نماید ، فوراً افراد با ایمان را استثنا میکند و می فرماید :

نظفا بقیه را در صفحه ۶۱ مطالعه فرمائید

در حد مطلوب گسترش یابد .

فلاکتی که ۳۰٪ از مردم ساحل عاج یعنی
۴ میلیون نفر در بترستی و در حالت بدوی
سرمی برند و همین معنی ایجاد می کند که تحرك
سرمی در تبلیغات اسلامی به وجود آید تا این مردم
که تا کنون نامی از اسلام نشنیده اند ، از این وضع
در دلتا نجات یابند . چنانکه قبلا یادآوری شد ،
سیحان توانستند در اثر تبلیغات ، ۱۰٪ جمعیت
این کشور را بسوی مسیحیت جلب کنند ، اما آیا
می توان انتظار داشت که ۳۰٪ جمعیت (مردم بدوی
و شپروش) بدون هیچ کوشش و فعالیتی به اسلام
بگروند ؟

کشورهای اسلامی به ویژه کشورهای که دارای
امکانات علمی و فن و نیروهای انسانی متخصص در اختیار
دارند باید با تمام امکانات به کمک برادران مسلمان
ساحل عاج یشتابند و گامهای برجسته ای در راه
تبلیغ اسلام در این کشور نظیر اعزام مبلغ و توزیع
کتابها و نشریات اسلامی و اعطای بورس تحصیلی
به دانشجویان آن کشور بردارند ، به ویژه آنکه
مادر آستانه قرن پانزدهم هجری قرار گرفته ایم و
باید به این مناسبت طرحهای انقلابی در جهت
بیشرفت اسلام بیاده کنیم .
(ترجمه و تلخیص از مجله انتظام اسلامی
سال ۳۴ شماره ۵)

اسراف و تبذیر بلیه از صفحه ۶۵

وان كثيرا من الخلفاء لم یفقی بعضهم علی بعض الا الذین
آمنوا و عملوا الصالحات (ص آیه ۲۶)

بسیاری از شریکان برخی بر برخی تکی می کنند چرا فرشتا ایمان و نیکوکار
در دو آیه مورد بحث ، عنایت قرآن به جزئیات این موضوع همچون به چشم میخورد
در حالی که در آیه نخست دستور می دهد که فرزندان آدم از انواع زینت های حلال
در تمام احوال و بلاخص موقع اجتماع برای - عبادت در معبد ، استفاده کنند ، و در
آیه دوم با لحن تندتری به پاسخ آنها که فکر می کنند «تجیریم زینت و برهیز از غذاها و روزی های
پاک ، نشانه زهد و پارسائی و مایه قرب بخدا است» می پردازد . (۱)
ولی همین توجه به اصل موضوع ، قرآن را از توجه به جزئیات باز نداشته است و لذا
نوراً به مسأله اسراف توجه میکند و اینکه مبادا طبع زیاد طلب انسان ، از این دستور
الهی سوء استفاده کند و راه اعتدال را به تعجیل برستی ، اسراف و تبذیر تبدیل نماید ،
و میفرماید : **کلوا و اشربوا و لاتسرفوا انه لایحب المترفین** : بخورید و بشامید
اسراف نمکنید خداوند اسرافگران را دوست نمیدارد .
درست است که موضوع سخن در جمله «کلوا و اشربوا و لاتسرفوا» همان خوردن و آشامیدن
و آشامیدن آنهاست . ولی از آنجا که موضوع بحث در دو آیه ، اهم از این دو می باشد ،
به ترینه این که در هر دو آیه ، بهره برداری از «زینت های الهی» (۲) مورد بحث قرار
گرفته است نه خصوص خوردن و آشامیدن ، می توان گفت که این بیسایه ، به طور
مثال ، وارد شده است و هدف از آن ، طرح قانون اعتدال در کتبه زینتگی و یالاتل
میانه روی در بهره برداری از مواهب طبیعی است .

۱- در آیه نخست می گوید : **خذوا زینتکم** ، در آیه دوم می فرماید : **قل من حرمت الله**